Projektas Nr 2019-1-PL01-KA201-0655421
„Veiksmingos mokinių skaitymo ugdymo strategijos"

Pedagoginiai ir psichologiniai skaitymo aspektai

Autorius: Mag.psych. Sanita Paula
Rigos lietuvių vidurinė mokykla

Šiame dokumente pateiktam aprašymui taikoma "Creative Commons" autorystės pripažinimo ir bendrųjų teisių licencija (CC BY 4.0)

Kodėl yra svarbus raštingumas?

- Skaitymas nėra prigimtinis gebėjimas.
- Skaitymas yra simbolių kodavimas.
- Jei vaikui sekasi skaityti, jis taip pat lavina rašymą ir kalbėjimą.
- Jei skaitymo įgūdžiai nepakankami, kiti dalykai, kurie glaudžiai susiję su skaitymu arba mokymosi sutrikimais, nėra tobulinami.
- Vaikai su regos sutrikimais paprastai nebaigia pirmos klasės, nes negali išmokti skaityti ar rašyti.
- Raštingumo pratybos ypač svarbios pradinėje mokykloje.

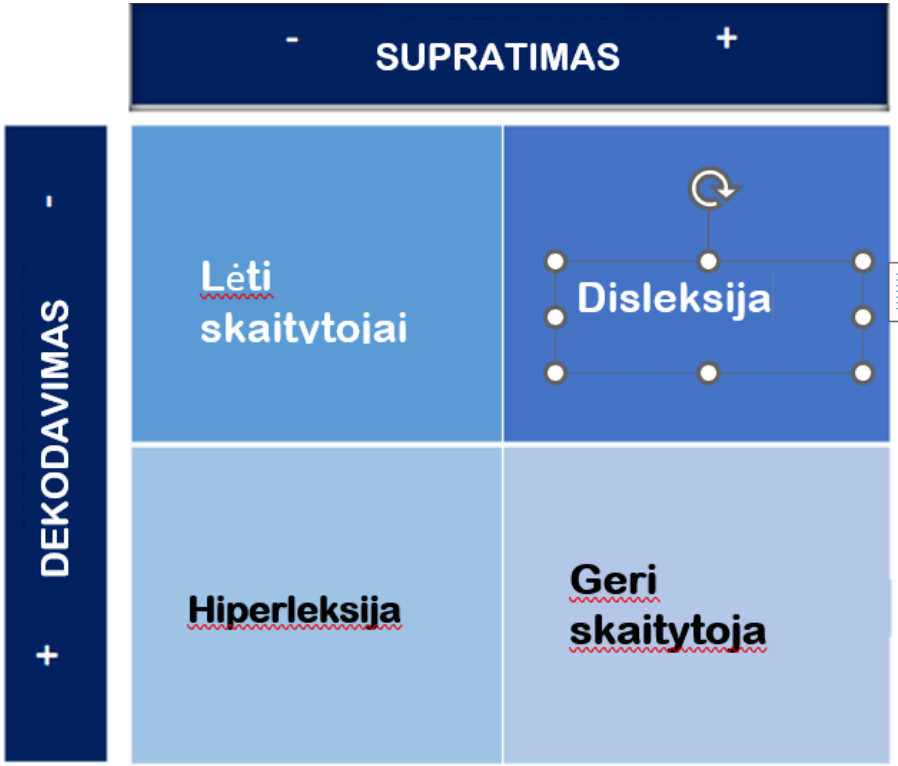

Kaip ugdomas raštingumas?

- Smegenyse yra tam tikrų specializuotų sričių, skirtų kalbai išmokti, bet ne skaitymui.
- Skaitymo procese dalyvauja kelios nervų sistemos.
- Vaizdinis apdorojimas prasideda, kai akys pamato išspausdintą raidę.
- Regos signalas keliauja į smegenų regos lauką.
- Žodinis signalas iššifruojamas kitoje smegenų dalyje (angulargyrus).
- Jis suaktyvina kitas smegenų sritis, kurios taip pat yra atsakingos už klausą ir atgamina tai, kas smegenyse perskaitoma kaip garsas.
- Brain Brock ir Vernikės laukai ieško informacijos apie žodį savo " žodynuose".
- Kaktos skiltis sujungia visą informaciją ir pateikia žodžio reikšmę.
- Procesas vyksta lygiagrečiai (daug garsų) ir visomis kryptimis vienu metu.
- Bet kurios šios sistemos dalies sutrikimai gali trukdyti suvokti žodį ir jo reikšmę.

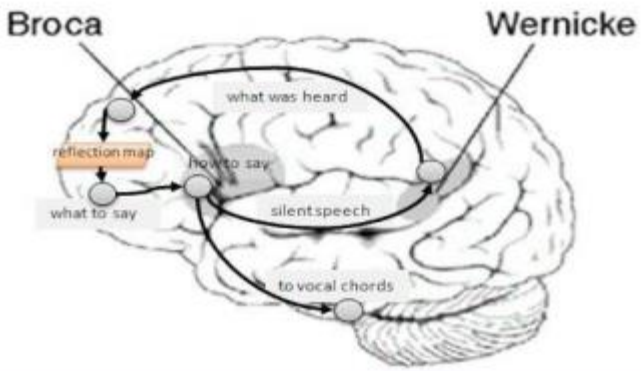

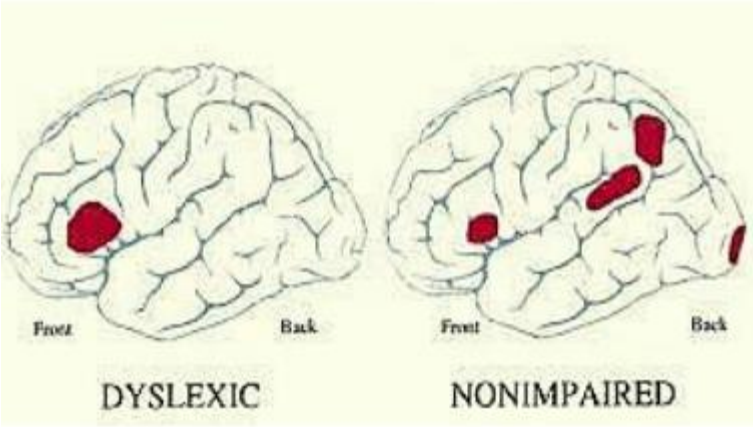

Attēli no interneta vietnēm

Kalba yra

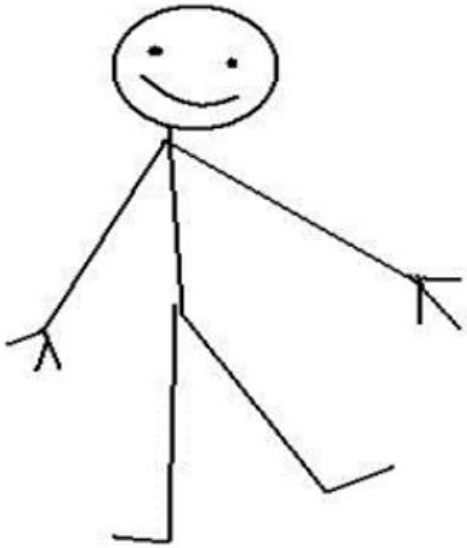

- Reikia nepamiršti, kad pagalbiniai elementai taip pat papildo šią kalbos sistemą. Tai ne tik sakytinė kalba, bet ir rašymas bei skaitymas.
- Jei sutrikimai yra pilkojoje smegenų medžiagoje - **foneminiame suvokime**, bet vaiko protiniai gebėjimai labai aukšti, dažnai nepastebima, kaip sunkiai vaikas mokosi teksto analizės ir sintezės.
- Vaikai paprastai stengiasi įsiminti raidę ir žodžio "išvaizdą", tačiau, didėjant žinių kiekiui, visko įsiminti neįmanoma.
- *Dažnai šios situacijos nesupranta nei mokytojai, nei vaikai, nei jų tėvai.*
- Kodėl labai aukšto intelekto vaikas negali sklandžiai skaityti?

Skaitymo procesas ir teksto suvokimas

- Norint padėti savo vaikui, svarbu suprasti skaitymą ir fiziologiją, taip pat padėti išmokti greitojo skaitymo metodų.
- Skaitymo įgūdžiams ugdyti ir skaitymo technikai tobulinti reikia taikyti įvairius metodus.
- Tikslas - skatinti skaitymo technikos ir raštingumo ugdymą.

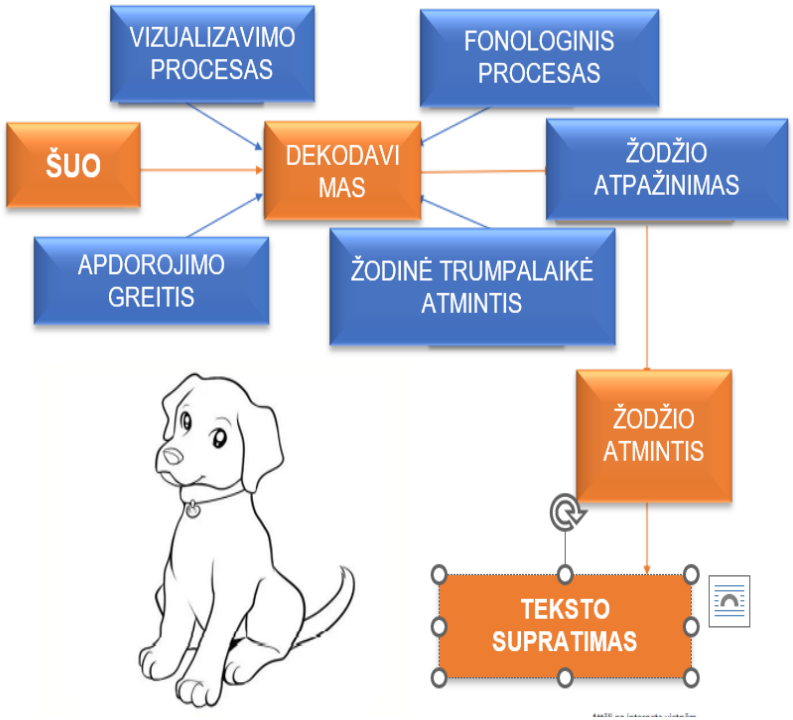

Skaitymo įgūdžių gerinimas

- Jei mokinys reguliariai skaito užsienio kalba, jo kalba per 2-3 metus stipriai patobulės.
- Skaitymas gali lavinti visus užsienio kalbos įgūdžius: skaitymo, klausymo, kalbėjimo, rašymo, žodyno ir gramatikos.
- Skaitymo pagrindas - suprantamas tekstas ir galimybė mokiniui pačiam pasirinkti tekstą.
- Kad mokinys gerai ir suprasdamas skaitytų, jis turi skaityti žodžius be ilgų pauzių.
- Skaitymas neturėtų būti traumuojantis.
- Pagalbiniai žodžiai: patogumas, pasirinkimas, entuziazmas.
- Skaitymas turėtų būti malonumas, o ne testas.

Kaip paskatinti skaityti?

- Svarbu į skaitymo procesą įtraukti tėvus.
- Vaikai nuo mažens skaito knygas (pasakas, istorijas, eilėraščius).
- Aptarkite tai, ką perskaitėte.
- Papasakokite apie įdomiausius teksto įvykius.
- Įsijauskite į knygos įvaizdį, pasigaminkite kostiumus ir pan.
- Knygų skirtukų gamyba.
- Iliustracijų kūrimas.
- Improvizacijos teatras.
- Reklamų kūrimas.
- Nuotykių "paso" sukūrimas, į kurį mokytojas įrašo pagyrimą (antspaudą / lipduką už sėkmingą darbą ir pan.), kurį tėvai gali pasirašyti.

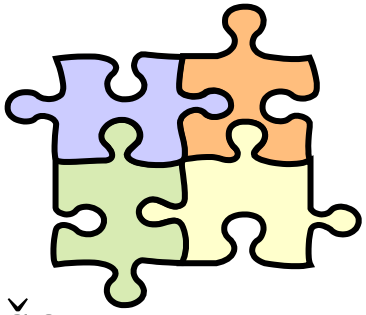

Metodinės medžiagos tikslas: Padėti tobulinti skaitymo techniką ir skaitymo įgūdžius.

Praktinis naudojimas:

- Darbo lape Nr. 1 yra įvairių objektų paveikslėlių, kurie kartojasi, todėl mokytojas gali įvertinti greitį ir gebėjimą užkoduoti simbolius, lavinti simbolių užkodavimo įgūdžius.
- 2 darbalapyje skaitykite raidžių eilutes, kad automatizuotumėte raidžių atpažinimą.
- Balsius galima skaityti 3 lape, žodžiuose su skirtingomis balsių padėtimis.
- 4 darbalapyje skaitomi du balsiai, mokomasi sujungti du balsius į vieną.
- Žodžių skiemenis galima perskaityti 4 lape, taip sudarant pagrindą skaityti žodžius;
- 6 ir 7 darbalapiai gali būti naudojami skaitymo, skiemenų t skaičiaus nustatymo, ilgųjų ir trumpųjų skiemenų, neegzistuojančių žodžių ir žodžių porų skaitymo pratyboms, siekiant lavinti kalbos sklandumą.
- Lapas su vardų kortelėmis, nauju vartojamu žodžiu, sakiniu, vaizduote, svetimžodžių vertimu.
- Pagrindinės pauzės pratimai, lavinantys kalbos centrą.
- Mokytojui skirti lapai gali būti įvairūs, atitinkamai modifikuoti.

Įvardykite piešinyje esančius objektus!

- Skėtis
- Paukščių
- Lapai
- Perkūnas
- Drugelis
- Laistytuvas
- Augalas
- Spade
- Gėlė
- Bitė

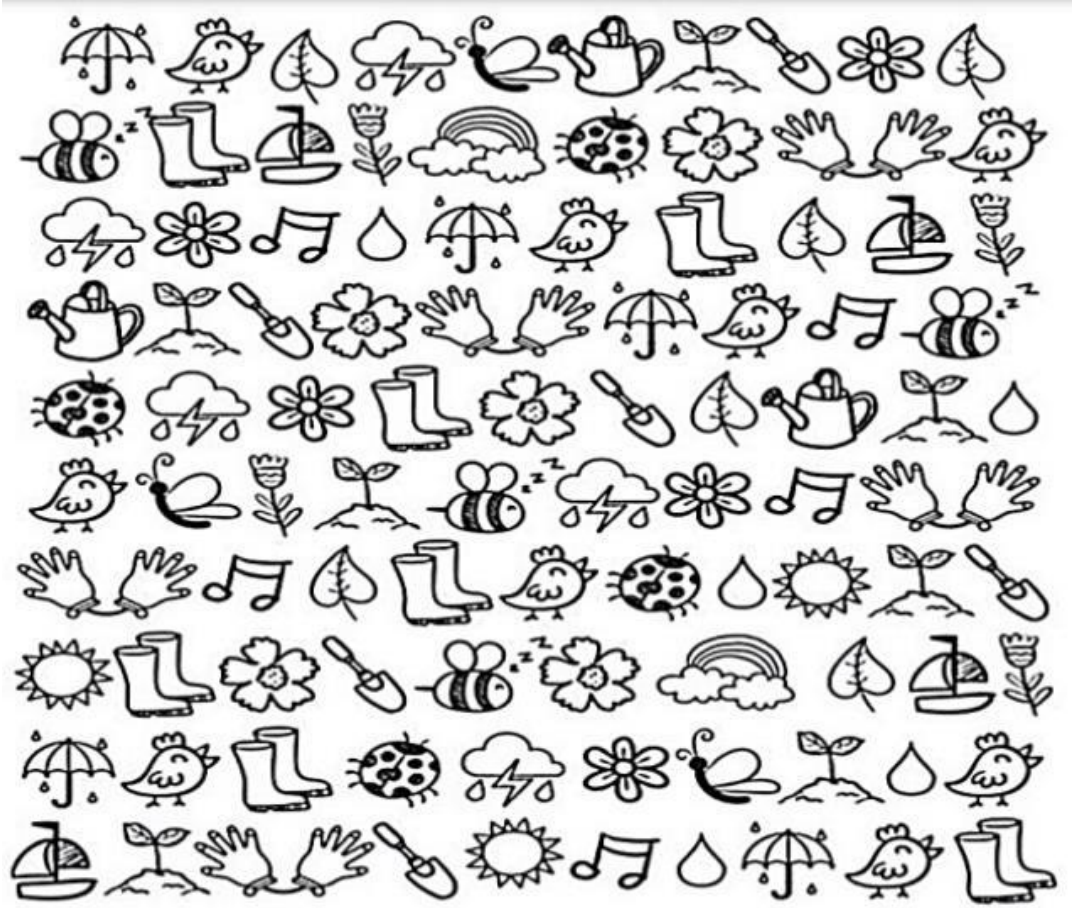

Perskaitykite lentos eilutes

C A J B U L K P E

B E T C S U Z A B

G I L M R Ķ N Ī Ņ

Ā V S T Ū Ģ B C E

a e h u n ķ n o c m s

l p m g d i e v u o n g

ē p m ā k b c r t s z l

k a š b ē t ī h n p f r d

Perskaitykite balses!

Trumpieji balsiai		Ilgos balsės	
A a	aka ala	Ā ā	āzis ābele
E e	eja egle	Ē ē	ēka ēzelis
I i	istaba	Ī ī	īlens
O o	ods osa	Ū ū	ūpis ūdens
U u	upe		

Latvių kalboje pasitaikančios balsių dalybos

Skaitykite diftongus!

AI
AU
EI
IE
IU
OI
O
UI
EU

Au ai ei iu oi au au eu ui o o au ei

Ei o oi o ei ie iu ai ei ei ie o oi eu

Oi au oi ei ai ei ie o oi ie iu ie ai

Ui ai ei ai o ie iu au o oi eu ei iu

O eu au ui o ei ai ui ai oi o eu ie

Skaityti skiemenis

C-A	CA	mu-ca
C-E	CE	pū-ce
C-I	CI	pie-ci
C-O	CO	dan-co
C-U	CU	le-cu

Uwaga! Pisownia pochodzi z języka łotewskiego

Perskaitykite žodžius

1. Sujunkite žodžius

   Gara egle.

2. Kurkite sakinius

   Mežā aug gara egle.

EG-LE
MĀ-JA
KO-KI
KA-ZA
RO-KA
VĀ-ZE
SO-MA
PŪ-
RŪ- ĶIS
ZA-

Rašyba iš latvių kalbos

Skaitykite žodžius!

1. Dalykite žodžius į skiemenis!
2. Suskaičiuokite, kiek ten yra skiemenų.
3. Sužinokite, kuris skiemuo yra ilgas, o kuris - trumpas.
4. Užklijuokite skiemenis!

Pastaba: žodžiai yra iš latvių kalbos

Laiva lai-va/ 2 zilbes/ • • 2 skiemenys

Jūra: jū-ra/ 2 zilbes/• • 2 skiemenys

Cepure

Krūze

Kaķis

Žurnāls

Mētelis

Zābaki

Šūpoles

Kaimiņi

Limonāde

Skaitykite neegzistuojančius žodžius ir žodžių poras!

BOZO
ARGO
KIRPE
MADZE
SIEGS
ĀRTI
DIEDEDZE
BURIGURI
MĪĶERIS
IEPALS

Hebe - Tebe
Tala - Gala
Lomo - Komo
Bega - Mega
Tiri - Kiri
Dera - Gera
Polo - Golo
Zeile - Meile
Aule - Baule
Soko - Foko

Žodžių kortelės

1. mokytojas turi kitą vardą ir (arba) paveikslėlį
2. mokiniai pasirenka, kurie iš jų sudaro istoriją.
3. Mokiniai sukuria istoriją.
4. jie ieško žodžių užsienio kalbomis.
5. jie atkuria garsus, judesius, formas (improvizacijos teatras)

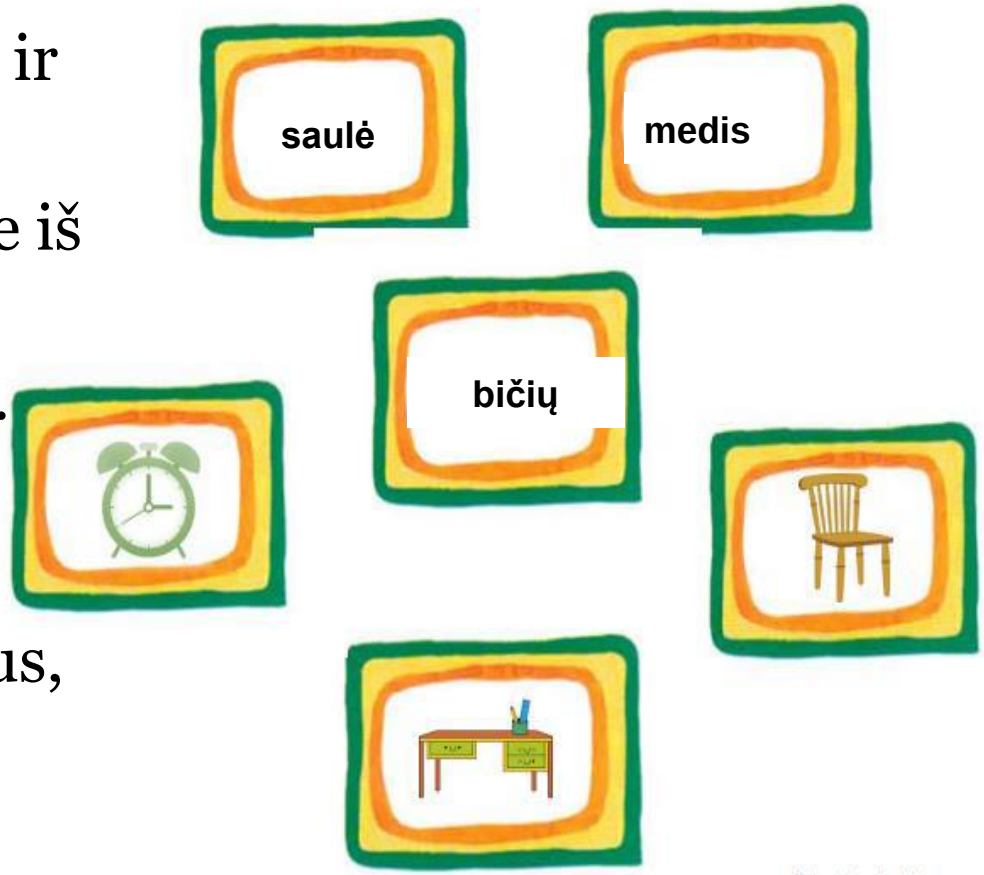

Attēli no interneta vietnēm

Dinaminių pertraukų pratimai

Skaičiuotės - kaskart kartojant skaičiuotę padidinkite tempą:

- Ritas rati ripo raiti.
- Klāras kaklā kustās krelles.
- Zemē zēla zaļgana zīle.
- Mazi minkas maigi murrā migā.
- Simts sīku siseņu sisina sausos salmos.

Pastaba: žodžiai yra iš latvių kalbos

Dinaminių pertraukų pratimai

- Motoriniai pratimai - kaskart kartojant pratimą didinkite tempą (3-5 užduotys)

  Sukryžiuokite rankas ir masažuokite ausis (15 sek.).

  Energingai žiovaukite - kuo plačiau atverkite burną (15 sek.).

  Sukite nykščius - iš pradžių dešinės rankos, paskui kairės, paskui abiejų rankų nykščius vienu metu.

  Kairės rankos delną padėkite ant kaktos, dešinės rankos delną - ant pilvo - sukite kiekvieną ranką į priešingą pusę, tada pakeiskite pozicijas.

  Eikite vietoje - pakaitomis dešine ranka palieskite kairįjį kelį, kaire ranka - dešinįjį kelį.

Dėkojame